

گزارش
گفت‌وگو

شهرها بازیگرانی که نقش اول می‌خواهند

گفت‌وگو با مجید روستا، عضو
هیأت مدیره شرکت مادر تخصصی
عمران و بهسازی شهری ایران

■ **زهره افشار** / شهرها از قرن‌های پیش تا کنون نقش مهمی در دیپلماسی و روابط بین‌الملل کشورها داشته‌اند و دارند ولی امروزه در دوران جنگ سرد و فرآیند جهانی شدن و جریان‌های اخیر جهان اهمیت بیشتری یافته‌اند. در دنیای کنونی و به دنبال ظهور فرآیند جهانی شدن، شهرها نقش بسیار حساسی را در روابط بین‌الملل بر عهده گرفته‌اند.

شاید بتوان گفت که وظیفه‌ای را که سال‌های دور جاده‌بریشم‌بادریز گری ۲۰۰ شهر در مرزهای فرهنگی، تبادل کالا و همه‌متر ارتباطات بازرگانی در سایه دیپلماسی سنتی بر عهده داشت و موجب رونق در کشورهای خاور و باختر و جنوب آسیا و شمال آفریقا و خاور اروپا می‌شد را امروزه باید با شیوه و شکل جدید از دیپلماسی شهری انتظار داشته باشیم.

کارشناسان بر این باورند که امروزه دیپلماسی شهری به عنوان یک ابزار کارآمد در مقابل دیپلماسی سنتی قرار گرفته و کارکرد متفاوتی پیدا کرده است، در رویکرد جدید دیپلماسی بر خلاف دیپلماسی سنتی، ملت‌ها رکن اصلی هستند و شاید به همین دلیل است که در حال حاضر در جوامع بین‌المللی دولت‌ها به تدریج رنگ می‌بازند و جای خودشان را به جوامع بشری می‌دهند یعنی کارکرد حکمیت در حال تعدیل شدن است. جالب است بدانید چیزی که در گذشته در کشورها مفهوم تابعیت پیدامی‌کرد و ناظر بر این بود که افراد باید تکالیفی را در مقابل دولت‌ها داشته باشند امروزه در دیپلماسی جدید شهری جای خودش را به مفهومی به نام شهروندی داده است.

«مجید روستا» عضو هیأت مدیره شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران در این زمینه می‌گوید: بازیگران متعددی مانند شهرداری‌ها، شورای

شهر و نهادهای غیردولتی در کنار دولت‌ها ایفای نقش می‌کنند که نماینده مستقیم افکار عمومی هستند در واقع در قالب دیپلماسی شهری، این بازیگران جدید نقش بسیار مؤثری در افزایش مناسبات و روابط دو جانبه کشورها دارند مخصوصاً در کشورهایی که رابطه دولت و ملت دارای تنش است. در شیوه جدید دیپلماسی، شهرها به عنوان هویت‌های محلی نقش بی‌بدیلی دارند و می‌توانند در ارتباط با شهرهای دیگر زمینه‌ساز ارتباطات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی باشند.

وی می‌افزاید: دیپلماسی شهری با دیپلماسی دولتی دارای سه وجه تمایز است، نکته اول اینکه دیپلماسی شهری یک هنر است، دوم کاربردی است و مهم‌تر از همه هدف اصلی در دیپلماسی شهری، ملت‌ها هستند نه الزام دولت‌ها و این دیپلماسی سعی می‌کند نقش سیاسی را در کارکرد محلی تعریف کند. روستا خاطر نشان می‌کند: ما امروزه در کشورهای توسعه یافته می‌بینیم که دولت‌ها روز به روز به سمت کوچک‌تر شدن حرکت می‌کنند در حالی که در کشورهایی در حال توسعه هنوز این اتفاق نیفتاده و این نشان می‌دهد نقش دیپلماسی شهری در دولت‌های توسعه یافته روز به روز جای خود را باز می‌کند و نظام تصمیم‌گیری از پایین به بالا در حال شکل گرفتن است. در این گیرودار شهرداری‌ها و شوراهای شهری می‌توانند نماینده مستقیم افکار عمومی و مردم باشند و در بهبود روابط بین‌ملت‌ها و دولت‌ها کارکرد مورد انتظار را داشته باشند و از آنجاکه نهادهای دیپلماسی شهری اصولاً نباید وارد بحث‌های سیاسی و احزاب شوند، این نهادهای می‌توانند نقش مهمی در بهبود مناسبات داخلی و خارجی داشته باشند. وی معتقد است بازیگران جدید این عرصه از جمله شهرداری‌ها، انجمن‌های شهری با توجه به تفاوت‌هایی

که دارند می‌توانند کارکردهای متفاوتی را به نمایش بگذارند. علاوه بر فعالیت‌هایی که در کشورها در زمینه دیپلماسی شهری انجام می‌شود در عرصه بین‌المللی نیز برخی از نهادها بسیار فعال هستند، بانک جهانی نقش بسیار مهمی را در این زمینه دارد به گونه‌ای که موسسه جهانی دیپلماسی شهری را برپا کرده و آنرا در کنفرانس سال ۲۰۰۲ آتن به تأیید اعضای حاضر که شهرداران بودند رساند. هدف این موسسه فراهم آوردن امکاناتی برای فعالیت مسئولان محلی شهرها است تا بتوانند سیاست‌های حاکم بر شهرها را با مشارکت ملت‌ها و مشارکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران می‌گوید: سازمان دومی که در این زمینه فعال است، سازمان شهرهای خواهر خوانده است که شکی نیست مادر این زمینه موفق نبوده ایم.

استانبول ترکیه به تنهایی ۷۵ مورد خواهر خواندگی با شهرهای دیگر جهان دارد و این در حالیست که کل شهرهای کشور ما که دارای تفاهم‌نامه خواهر خواندگی هستند حدوداً ۶ مورد است.

برگزاری همایش‌های بین‌المللی در زمینه توسعه شهری شیوه دیگری از دیپلماسی شهری است که ما هم آنرا در کشورمان می‌بینیم. اجلاس بین‌المللی رشد و توسعه شهری حوزه اور آسیا در تبریز یا برگزاری دومین همایش بین‌المللی برنامه ریزی و مدیریت شهری در مشهد برای سال آینده از این دست هستند.

روستاد پاسخ به این پرسش که واقعا برگزاری چنین همایش‌ها و اجلاس‌هایی می‌تواند دردی از مشکلات شهری ما کم می‌کند و اصولاً هدف از برگزاری این گردهمایی‌ها چیست، توضیح می‌دهد: همایش‌های بین‌المللی در قالب توسعه شهری و بحث‌هایی که

ویژه‌نامه روز
جهانی شهرها
آبان ۱۳۹۸

ایران